

Caelum
est locus
possessio-
nis Dei.

Lux bene
agniti-
bus ani-
ca.

Christus
in huma-
na natu-
ra lucens
divinita-
tis abs-
condit.

Christus
in trans-
figuratio-
ne quasi
per lucem
divinita-
tis lucens
ostendit.

Qualiter
Deus in
hac vita
se iustus
Dei
ostendat.

illustratur et pascitur, uti pulchre docet S. Dionysius Areopagita lib. *De Div. nom.* cap. iv. Potest item versus iste ultimus sic accipi, quasi Deus monet amicum suum fidelem, quod sol lucens, sive caelum lucidum, sit possessio, hoc est locus possessionis eius: quia locum illum glorie beatorum destinavit, ad quem bonis operibus paratur ascensus; et in hac expositione lux pro corpore lucido accipienda, et pro caelesti fabrica illa, quae tenebrarum expers est, uti deceat locum divinae lucis consortio decretum. Potest denique sic versus idem explanari, quasi Deus annuntiet amico sive homini gratia divina illustrato, quod lux solis pertineat ad possessionem sive opes suas: nam sicut qui male agit odit lucem, ut non arguantur ejus opera; ita e contrario qui recte agit amat et querit lucem ut rem sibi congruentem; qui apte dicitur, posse ad illam ascendere, hoc est ad loca conspicua prodire ubi lux affluget, ut eo ipso discernatur a peccatoribus, qui latebras exquirunt, et hominum conspectum conscientia carpente refugunt.

Allegorice recte dici potest Christus in manibus suis divinitatis et glorie lucem abscondisse, quando homo factus nostrae mortalitatis vestem induit, et deitatis suae gloriam celavit: apte vero in manibus abscondisse dicitur, quia lux in manibus abscondita vix potest ita celari; quin per digitorum saltem rimas aliquo modo ejus splendor non emicet: ita Christi divinitas et gloria quasi in manibus celebratur assumptae humanitatis, per quam velut per manus operabatur Deus: erat enim illa conjunctum divinitatis organum. Quamvis autem sic Christus vere Deus absconditus esset, quandoque tamen glorie suae radios per humanitatem emittebat, dum vel mortuos ad vitam revocabat, caecis visum restituerebat, curabat infirmos, demones pellebat; praesertim vero cum in monte Thabor gloriosus apparuit, tunc praecipit luci, hoc est glorie deitatis, ut rursus adveniret: singulari enim modo tunc divinitatis suae et glorie dedit indicia. Nec mirum, quia in manibus suis absconderat lucem, promptumque erat illi, quoties libuisset, et abscondere et aperire gloriam suam; sed cur id tunc potissimum praesertit sequentia verba declarant:

ANNUNTIAT DE EA AMICO SUO, QUOD POSSESSIO EJUS SIT, etc.—nam ut annuntiare amicis suis de hac suae glorie luce, quod possideret eam et ad eam ascendere possent, ideo gloriosus apparuit; ideo divinitatis suae sic voluit radios quosdam emittere; ideo Petrum, Jacobum et Joannem testes glorie suae esse voluit: nimirum, ut ita suorum spem erigeret, et qui ipsum duces sequi vellent, intelligerent posse se post laborum et crucis tolerantiam ejusmodi gloriam adipisci. «Electo enim et dilecto, inquit S. Bernardus *ad Frat. de Mont.* sic iustus Dei, aliquando vicissim lumen quoddam vultus Dei ostenditur, sicut lumen clausum in manibus patet et laetari ad arbitrium tenentis, ut per hoc

quod quasi in transcurso vel in puncto permittitur videre, inardescat animus ad plenam possessionem luminis aeterni et hereditatem plenae visionis Dei: cui ut innotescat aliquatenus id quod ei deest, nonnunquam quasi pertransiens gratia perstringit sensum amantis, et eripit ipsum sibi, et rapit in diem, qui est a tumultu rerum ad gaudia silentia, et pro modulo suo ad momentum, ad punctum id, ipsum ostendens ei videndum sicut est; interim etiam et ipsum efficit in idipsum, ut sit suo modo sicut illud est. Ubi cum dixerit quid intersit inter mundum et immundum, redditur sibi, et remittitur ad mundum cor, ad visionem, ad aplandum animam, ad similitudinem, ut si aliquando rursus admittatur, sit prior adhuc ad videndum, et stabilior ad fruendum. Nusquam enim se melius deprehendit modus humane imperfectionis quam in lumine vultus Dei, in speculo divinae visionis. Ubi in die qui est, plus et plus videns quid sibi deest, emendat in dies similitudine quidquid deliquit dissimilitudine, similitudine ei appropinquans, a quo longe factus est per dissimilitudinem. Et sic expressiorem visionem expressior similitudo comitatur.»

Tropologie luci ac soli comparari labor potest, ut sicut corporeo oculo ad videndum necessaria lux est, sic et mentis oculo labor, ut virtutum actiones attingere possit, quod eleganter his verbis explicat Philo Judeus lib. *De Sacr. Abelis et Caini* dicens: «Labor inter praecipua bona numerandus, bellum cum voluptate gerit perpetuum: hunc enim, si verum dicendum est, omnis felicitatis omnisque virtutis principium hominibus Deus declaravit; sine quo nihil honestum apud mortales esse invenies. Nam sicut sine luce videre non possumus, quia nec colores, nec oculi ad videndum sufficiunt: hanc enim oculo vinculum natura preparavit, quo coaptaretur color oculus: nam in tenebris neuter suam vim exserit: eodem modo animae oculus nullam virtutis actionem potest attrahere, nisi a labore oculo luce adjutus.» Quam ingenti luce perfunditur qui laborat! quantis tenebris obsidetur qui otium querit, laborem fugit! et cui non grata lux, non gratus sol! cur igitur non sit et labor, qui mentis lux et quidam sol est? Praclare profecto Eliu potentiam Dei efferens ait illum in manibus suis lucem abscondere, eique rursus praecipere ut adveniret, hoc est, ut exponit S. Thomas hic: «Per opera virtutis suae facit, ut quandoque lux solis et stellarum nubibus occultetur; sed quia haec occultatio non est perpetua, sed ad tempus, praecipit illi ut rursus adveniat, videlicet descendens in nubibus.» Diceret et homines in manibus suis lucem abscondere, et lucem ostendere: nam dum laborando operi manum admovent, lucem ostendunt; si otio torpent, abscondunt: aut certe tunc abscondunt lucem cum operantur quidem, sed labores suos tegunt, tegunt opera, nolunt videri.

Quod lux
oculo,
hoc labor
mentis.

Quid sit
lucem in
manibus
abscon-
dere.

Lucem certe in manibus habent laborantes, quia ipsi luce perfundunt dum laborant, et ceteros quoque luce perfundunt dum videntur.

Hinc intelligimus quid sibi illa Davidis verba velint, ubi de seipso ait *Psalm.* LXXVII, 72: «Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos: ilane vero intellectus manibus inest, inest lux? utique praedita luce sunt manus, quia lucem laborantium quin et spectantium manibus immittunt, dum qui praecipit operi manus admovent, et manibus laborat. Numquid etiam Christus operum luce praeditus esse manus voluit, cum illis lucernas affixit *Luc.* XII, 35: «Sint, inquit, lumbi vestri praecincti, et lucernae in manibus vestris,» quae verba sic ad nostram mentem interpretatur B. Gregorius hom. 13 in *Evang.*: «Lucernas ardentis in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus, de quibus profecto operibus Dominus dicit *Matth.* v, 16: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et*

glorificent Patrem vestrum qui in caelis est: » caret hac luce, caret hisce lucernis, qui otio torpet, desidia atque soordiae laboris hostis indormit. Lux laboris et operibus inest luce gravidus labor, ut non abs re tantam cum sole cognationem nequamque labor habere videatur, ut exiis ad laborandum homines evocet, requiem ubi abierit concedat. Pulchre Richardus Victorinus explicans illa verba *Eccle.* I, 3: *Qui laborat sub sole, ait:* «Fortasse simpliciter accipiendum est, quia homines in hac mundi parte inferiore degentes desuper solis lumen accipiunt, et ad agenda opera usibus humanis necessaria illuminantur, ut videant; sicut scriptum est *Psal.* CIII, 32: *Ortus est sol, et exiit homo ad opus suum, et ad operationem suam usque ad vesperam.* » Invitat igitur ad laborem mortales omnes sol dum oritur, refrigerium ubi recesserit permittitur. Sed hic laboris et solis nexus tacite hoc etiam indicat, laborem laborantium lucem immittere, ut ex Philone dicebamus.

Solis
laboris
nexus.

CAPUT TRIGESIMUM SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Ex fulmine, tonitru, ventis, imbris et horum mirabilibus effectibus concludit Eliu inscrutabilia esse Dei iudicia: sicut etiam est ejus potentia, majestas et sapientia; unde monet Jobum, ut se nutui divino penitus subjiciat, integreque permittat.

1. Super hoc expavit cor meum, et emotum est de loco suo. 2. Audite auditionem in terrore vocis ejus, et sonum de ore illius procedentem. 3. Subter omnes caelos ipse considerat, et lumen illius super terminos terrae. 4. Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suae; et non investigabitur, cum audita fuerit vox ejus. 5. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. 6. Qui praecipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluvius, et imbri fortitudinis suae. 7. Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua. 8. Ingreditur bestia latibulum, et in antro suo morabitur. 9. Ab interioribus egreditur tempestas, et ab arcturo frigus. 10. Flante Deo concrevit gela, et rursum latissimae funduntur aquae. 11. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. 12. Quae lustrant per circuitum, quoecumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod praeeperit illis super faciem orbis terrarum. 13. Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quoecumque loco misericordiae suae eas jusserit inveniri. 14. Ausculta haec Job: sta, et considera mirabilia Dei. 15. Numquid scis quando praeeperit Deus pluvius, ut ostenderent lucem nubium ejus? 16. Numquid nosti semita subium magna, et perfectas scientias? 17. Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra auro? 18. Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi quasi aere fusi sunt. 19. Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris. 20. Quis narrabit ei quae loquor? etiamsi locutus fuerit homo, devorabitur. 21. At nunc non vident lucem: subito aere coegetur in nubes, et ventus transiens fugabit eas. 22. Ab aquilone aurrum venit, et ad Deum formidolosa laudatio. 23. Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, et judicio, et justitia, et enarrari non potest. 24. Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

1. SUPER HOC EXPAVIT COR MEUM, ET EMOTUM EST DE LOCO SVO. — Quamquam hoc caput explicatio sit aut continuatio precedentis, in quo admirabilia quedam et arcana proponuntur, ad quorum perfectam cognitionem pervenire non potest humana solertia; incertum tamen quid præcipue designet Eliu pro materia proxima sui terroris cum ait: « Super hoc expavit cor meum, » etc. Græcus Scholiastes hoc ad Dei sapientiam refert, q. d. Ex hac consideratione incomprehensibilis sapientiæ Dei expavit cor meum, etc.; latini vero interpretes fere referunt ad ea quæ præced. cap. dicta sunt; et nominatim Sanctus noster refert ad canticum illud vulgare, cujus in superioribus est facta mentio, quod æquitatem in Deo et providentiam commendat, docetque aliora magisque hæc esse divina consilia, quam quæ homo scrutari debeat aut possit: quare dicit admirari se supra modum, et omnino expavescere, ita ut apud seipsum non sit, cum videat vilem hominonem ingenio inculto et hebeti non solum sublimitia Dei explorare consilia, sed eo pervenisse demeritæ, ut in illis æquitatem et providentiam requirat, q. d. Vix sum apud me præ admiratione stuporeque vehementi, cum videam hominem, in cuius auribus egregium illud vulgatumque carmen toties personuit, sic esse aut imprudentem aut stolidum, ut in Deo deprehendat quod notet ac damnet. Impium nempe ac blasphemum Jobum judicarat Eliu, quia, ut ipse male cogitabat, iniquum in iudicando vocaret Deum, et in illo ad res administrandas desiderabat providentiam. Quæ omnia licet non improbabiliter ratiocinatione versum hunc ad præcedentia referendum probare videantur; mihi tamen cum S峻nica et Pineda probatur magis, ut ad sequentia referatur, quæ proxime nunc denuo proponet, q. d. Magna dixi, dicam majora et maxime stupenda, quorum terrorem animos auditorum excitat vers. seq. Sic videtur necere Symmachus, καὶ ἐπεὶ τῶντων ἄριστος ἡ καρδία μου, etiam de his expavescit cor meum; et S. Augustini lectio, sed et in hoc obstupuit cor meum. Et respondet Hebræo, quod a simili particula exorditur דַּמִּיתִי אֶת אֶזְנוֹתַי אֶת הַלֵּזוֹת: quod Septuaginta reddunt, καὶ ἀπὸ τῶντων, et ab hac; sed sciendum Hebræos femininum pro neutro usurpare, quæ est ratio, cur Septuaginta eodem genere expresse- runt: sic alibi Psalm. xxvi, 4: Μὴν ἰσχυρῶν πᾶσι Κορῖα, unam petiti a Domino, id est unum: item Psalm. cxvii, 22: Πᾶσι Κορῖα ἔψαλον ᾠδῆν, a Domino facta est hæc; latine, factum est istud, aut hoc. Super hoc itaque, id est ob istud, se expavisse significat: quis enim eo auditio non consternerat? vel ipsimet athei expavescunt tonante Deo, qui tamen nullum Deum esse credunt. Atque hoc est omnibus generale; sed increduli quantum possunt pavorem et terrorem istum, quo illos moveri et affici oporteret, extinguunt; fideles in ipso proficiunt, et sponte se sollicitant ad expavescendum, ut cum omni humilitate et reveren-

tia Deo debitum honorem exhibeant. Unde subdit: 2-3. AUDITE AUDITIONEM IN TERRORE VOCS EJUS, ET SONUM DE ORE ILLIUS PROCEDENTEM. SUBTER OMNES COELOS IPSE CONSIDERAT, ET LUMEN ILLIUS SUPER TERMINOS TERRE. POST EUM RUGIET SENUITUS, TONABIT VOCE MAGNITUDINIS SUE, ET NON INVESTIGABITUR, CUM AUDITA FUERIT VOX EJUS. TONABIT DEUS IN VOCE SUA PORTABILITER, QUI FACIT MAGNA ET INSCRUTABILIA. — Pergit Eliu in describendis aliquot natura effectus meteoricis plane mirabilibus, quibus Deus mortalibus terrorem incutit, quorum causæ finesque perfecte cognosci nequeunt, ut hæc divinam potentiam sapientiamque commendat, hominumque Dei opera scrutantium audaciam frangat. In primis tonitruum hic amplificat, quod per se auditio, auditionem in terrore vocis Dei, et sonum de ore illius procedentem, sonitum rugientem, vocemque magnitudinis Dei appellat. Post eum rugiet sonitus: significat nostro intelligendi more Deum quasi super ventos regionemve aeris alte gradientem, transitoque suo terribilibus illos crepitibus excitantem, ut homines ad sui timorem permoveat. Alii opinantur verba illa: Post eum, perinde esse ac post fulgorem seu fulgur, quia physice agendo prius cernitur fulgur, postea tonitruum auditur, quod cum motu successive ad aures perferatur. NON INVESTIGABITUR, CUM AUDITA FUERIT VOX EJUS: — hoc referri potest et ad sonum incerto ex loco delatum, et ad fulminis et conflagrationes horrendas, quæ passim contingunt incertis in locis, quæ certo sciri non possunt; et denique ad multa nature mirabilia ibi latentia, quæ satis comprehendi nequeunt, tametsi incendia et fulmina quandoque investigentur. Præmisit porro Eliu tonitruum mentioni verba illa: « Subter omnes coelos ipse considerat, » ut significaret jactus fulminum, tonitruum terrorem, cæteraque omnia, quæ fortuita et nullis legibus adstricta videntur, divino consilio regi, ut ne minima quidem ceruscatio hiant nube vibrata extra Dei decretum splendeat. Est autem perelegans ordinis ratio; nam post verba ista, « Subter omnes coelos ipse considerat, » subiungit: « Et lumen illius super terminos terre; » tertioque loco tonitrua commemorat, quasi nostro dicendi more Deus primum consideret, mox fulguribus subitis illa, quæ in orbe densis nubibus obdueto geruntur, relegat, denique peccatores tonitruis et fulminibus terreat ac puniat: ita Joannes a Jesu Maria, qui recte notat Eliu videri idoneum contemplatorem mirabilium Dei operum, quæ mentem ad sapientiæ ac potentiæ divinæ admirationem extollant. Et sane cum ingruunt fulmina, tunc mirabilia et prope incredibilia sunt: videri enim erit hominem in cinerem reductum, qui figuram humanam retinebit, vix foramen ipsi intus exesum et consumptum. Ferrum etiam absumetur, vagina, qua conditum est, quia cadit, integra permanente. Arborea interdum radicitus

Peccatores Deum prius terrore concutit, ac deinde solatur.

Procedentia Dei sic intendit maximis, ut minima non negligat.

Cæli sunt sancti prædicatores.

Termini terre sunt hæc hominum peccatorum.

Mirabilia fulminum effugant.

Tonitruum describitur.

extirpantur, interdum quasi secantur, interdum ita absumuntur, ut nullæ ipsarum reliquæ appareant: idem in edificiis accidit. Denique si fulminum omnia effecta considerentur, tanta sunt, ut credi non possint, nisi experientia cognita essent. Par est igitur ut hic homines se humiliter conspecta sensuum suorum infirmitate et operum Dei magnificentia. Tropologie S. Gregorius lib. XXVII Moral. cap. x: « Notandum, inquit, est, quod vox Dei non in gaudio, sed in terrore audiri perhibetur: quia nimirum peccator quisque dum sola quæ terrena sunt cogitat, dum cor oppressum infimis cogitationibus gestat, si repente divine gratiæ aspiratione tangitur, hoc ante omnia intelligit, quod eumeta quæ agit districta eterni iudicis animadversione puniantur. Auditio igitur vocis Dei prius in terrore fit, ut post vertatur in dulcedinem, quia ante nos districti iudicis timore castigat, ut jam castigatos supernæ dulcedinis consolatione reficiat, etc. Sequitur: Subter omnes coelos ipse considerat, et lumen illius super terminos terre, ac si aperte diceretur: Qui summa regit, etiam maximis, ut tamen hæc eadem cura regiminis non præpeditur a parvis: qui enim ubique præsens et ubique equalis est, etiam in dissimilibus sibi ipsi dissimilis non est. Æque ergo respicit, æque cuncta disponit, qui in omnibus locis præsens equaliter tenetur, nec varia curando variatur. » Post- tum quoque cæli nomine sancti prædicatores designari: hinc enim scriptum est Psalm. xvii, 2: « Cæli enarrant gloriam Dei; » sunt namque nonnulli, qui cum mira apostolorum opera audiunt, quia has virtutes nunc in Ecclesia non vident, subtractam ab Ecclesia supernam gratiam suspiciunt, nescientes quod sicut dicit Apostolus I Cor. xiv, 22: « Lingue in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus. » Sed elevatis cælis Dominus inferiora considerat, quia et ablatis summis prædicatoribus incessanter etiam infima nostræ infirmitatis curat; et quasi subter coelos lumen illius terre terminos respicit, quia post sublimem vitam præcedentium, etiam peccatorum mores actusque gratiæ suæ illustratione comprehendit: qui etsi virtutum signa nunc per vitam fidelium crebro non exerit, ab eisdem tamen fidelibus per virtutem operum non recedit. Potest etiam intelligi lumen illius super terminos terre, quod prædicatio supernæ gratiæ, dum gentes ad fidem colligit, intra semelipsam mundi limites clausit. Vel certe termini terre sunt fines hominum peccatorum; et sepe contingit, ut plerique Deum deserant, et vite suæ tempora in desiderii carnalibus expendant; sed tamen cum superna gratia respicit, in extremis suis ad Deum redeunt, quæ sint iudicia eterna cognoscunt, cuncta que se perverse egisse meminerunt flebilibus puniunt, atque hæc vere se insequi rectis operibus ostendunt; quibus subsequente iustitia

perfecto totum dimittitur quod ante deliquerunt. Hæc per compendium ex S. Gregorio dicta sunt, quibus non dissimilia S. Hieronymus adfert in hunc locum, docens eos habere lumen perfecte cognitionis, quæ percipiunt vanitatem sæculi, et elevatur ad cæpestanda vera bona, quæ terrenis terminos excedunt, super illos elevati et excelssi constituti. « Termini, inquit, siue fines terre ipsi sancti sunt, finem terrenis passionibus et cupiditatibus imponentes, eo quod non sint in medio Babylonis, nec sæculi hujus vitii circumdantur, sed secundum quod Petrus Apostolus ait II Epist. ii, 11: Christus igitur in carne passus reliquit nobis exemplum. Qui passus est in carne desit esse a peccatis, ut jam non hominum desideris, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne, vivat temporis, id est vivens pro tempore, desinentibus in carne peccatis, velut in finibus habiet carnis. In his finibus posita regina Saba, quæ typum gerebat Ecclesiæ, veri Salomonis meruit audire sapientiam. Tales igitur terminos Deus lumine gratiæ suæ atque agnitionis illustrat. » Ita S. Hieronymus. Quod autem addit: Post eum rugiet sonitus, de penitentia gemitibus ita pulchre exponit S. Gregorius XXVII Moral. cap. xii: « Quem enim Dominus illustrando repleverit, ejus vitam procul dubio in lamentum vertit, atque illuminatæ menti quo magis iterum supplicia insinuat, eo hæc durius de transacta nequitia gemitibus fatigat, et dolet homo quod fuit: quia bonum jam incipit videre quod non fuit: odit qualem se fuisse meminit; amat qualem se esse debuisset cognoscit; et solam jam penitentiam amaritudinem diligit, quia caute considerat in quantis voluptatibus sua delectatione peccavit, etc. Unde post penitentia rugitum apte subiungitur: Tonabit voce magnitudinis suæ: voce enim magnitudinis suæ Deus tonat, cum se nobis bene jam per lamenta præparatis quam sit magnus in supernis insinuat, » etc. 6. QUI PRÆCIPIT NIVI UT DESCENDAT IN TERRAM, ET NIEMIS FLUVIUS, ET IMBRI FORTITUDINIS SUE. — Persequitur alia meteorora ad explicandum Dei potentiam; est autem nivis effectio prorsus mirabilis, et quæ etiam Deum præcipit laudare David, dum creaturas omnes in chorem adducit ad laudes Numinis celebrandas; inter quæ etiam citatur Psalm. cxliii, 8: « Ignis, grandis, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ factum, verbum ejus, » ut res illæ, quæ impetu celerissimo feruntur, et absque consilio accidere videntur, præcepto Dei ordine miro succedere demonstrantur, quod congruit asserto Eliu dicentis: « Qui præcipit nivis, pluvius, imbris fortitudinis, » hoc est fortissimo, per phrasim Hebræis familiarissimam. Eo autem ipso quod ex Dei præcepto hæc contingant, multiplex divinæ sapientiæ ac potentiæ et justitiæ laus ex hoc textu conflatur a mensura, distributione, effectibus aliisque capitibus, quæ novit ipse rerum conditor et servator: Ipsi enim præcepto, de-

Sancti sunt termini terre quos Deus illustrat.

Gemit quæque peccati sui agnoscit gratulationem.

Et Vers. 6. Nix et pluvia præcepto, et ordinatione Dei præveniunt.

creto et ordinatione nix ipsa certis anni temporibus desuper cadit super terram, eamque cooperit pro utilitate terrae germinum; ut videlicet terra frigidissimis cooperta nivibus intra se calorem seminalem multiplicet, semina quoque ipsa in terra delitescunt melius mortificatur ad profendum fructum multiplicem, ac deinde resoluta in aquam nivis materia terram ipsam subingrediat, et fecundat eam. Neque vero minor elucet in pluvii imbribusque opportuno tempore dispensandis Dei providentia.

Nix sym- Anagoge S. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. **bohim** **lucis et** **causis** **justitiae.**
 XIV: « Quid, inquit, hoc loco *nivem*, nisi per lucem justitiae candida accipimus corda sanctorum? aquae autem ductae in superioribus constipantur, ut nives fiant; sed cum haec ipsae nives ad terram veniunt, in aquarum iterum liquorem vertuntur. Aquae igitur sunt predicatorum mentes, quae dum ad contemplanda superna se erigunt, aliorum intellectu solidantur; cumque in summa consideratione rapiuntur, virtutem confirmationis accipiunt; sed quia adhuc in terris fraterna dilectione retinentur, semetipsas ab alto intellectu modificant, et infirmis humiliter predicantes, nec nivium corda arenium liquatae rigant. Nives ergo ad terram de coelestibus veniunt, cum sublimium corda sanctorum, quae jam solida contemplatione pascentur, pro fraterna charitate ad humilia predicationis verba descendant. Sicut enim nix terram cum jacet vitis, cum vero liquatur rigat, ita sanctorum virtus per firmitatem suam apud Deum vitam peccatorum protegit, et per condescensionem suam quasi liquefacta arenem terram ut fructus proferat infundit. Et quia aqua prius ab infimis trahitur, ut post a superioribus sparsa reddatur: sancti quoque etiam cum in virtutis arce consistunt, unde elevati sunt, considerant, ne alienae infirmitatis abjecta contemnant. Quasi ergo aquae ad terras, de quibus sublevatae sunt, redeunt, dum condescendentes iusti peccatoribus remitti non desinant quod fuerunt, » etc. Sic ille, qui per *pluvias*, et *imbres* et *nivem* verba concionatorum intelligit.

Ceterum quid est quod verba concionatorum lo est **pluvia** **hiemis** **ab** **cur.**
 hiemis pluvius comparantur, non vero *astates*? Hiems dicitur praesens saeculum; hoc autem tempore ingruunt imbres, id est frequenter monentur vel deo interius ad cor pulsantur, vel concionatore aut alio pio vero ad aures insonante; cum vero homo diem suum obierit, hae admonitiones cessabant, una conscientia supererit, quae reprobos torquet, discruciet, pungat et lancinet: itaque tunc cessabant ea omnia quae prodesset poterant, his tantum permanentibus quae dura, gravia et tolerata acerba erunt. Vel certe sensus est, imbres, pluvias et nives hiemis quidem tempore agris utiles existere; si vero per aestatem ingruant, non modo nullam utilitatem afferre, verum etiam nocuum frugibus, perniciem arboribus, interitum oleivis ac stragem vitibus inferre. Idem

quoque in spiritalibus imbribus usu venit; et quidem monita salutis, quae vel de suggestu dicta audimus, vel a viro pio nobis instillantur, vel ex spiritali lectione aut meditatione haurimus, valde nobis utilia sunt dum vivimus; impii vero jam vita functis et in tartara detrusis non modo nihil utilitatis afferunt, verum etiam ipsamet horum recordatio damnatorum animos mordet, corda depressit, aures vellicat, mentem lancinat. Imber quidem est, sed per aestatem ingruens, qui nihil commodi, nocuum vero plurimum adfert, uti pulchre Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. XVII his verbis edocet: « Hae nimirum pluviae hiemi congruunt, aestate cessant: quia cum nunc carnalium oculis vita coelestis absconditur, necesse est ut sanctorum nobis praedicatorum irroretur; cum vero aeterni iudicii aestus incandescit, nullus verba praedicatorum necessaria tunc habebit, quia veniente iudice ad cor suum quisque reducit, ut sancta iam cum agere non vellet sentiat, et rectum, quod sequi debeat, ex fortitudinis suae pena cognoscat. »

Sed hic ulterius quaerit aliquis, quid sit, quod praecipue de nive dicitur ad Dei praecceptum de ordo ad terram descendere: sane tam nix quam ros aut imber, quae terram irrigant, iuxta angelorum superius ex Gregorio allatam, christiani oratores eloquium adumbrant. Ceterum nix ob candorem, quem a superioribus locis trahit, eam orationem notat, quae nos ad pietatem inducit, et animorum motus ciet: christiani enim oratores partium est docere, delectare, movere auditores: docet enim dum animos instruit, et difficilia aperit; delectat autem, dum comptam et ornatam orationem profert, movet vero cum ad pietatem auditores suos pertrahit. Ergo nix ob candorem eximium eum dicendi modum in concione designat, qui populos ad pietatem permoveat. Hinc est quod nix potius deo deferatur quam imber aut ros: quia forte quent homines auditorum animos demulcere, mentes delinire elaborato eloquio et oratione ad numerum fluente; possunt etiam multa docere et naturae aperire arcanam, verum eos ad christianam pietatem inducere unius opus est Dei. Quocirca etiam David orat *Psal.* I, 9: « Lavabis me, et super nivem dealabor; » utique eloquium illud exoptans, quod animo candorem virtutis inducat nivis instar albicantem, quo instruat ad pietatem. Hinc etiam Christi vestimenta cum nive composuit Evangelista, dum latentis diem Numinis indicia exterius promittere voluit, dicens *Math.* XVII, 2: « Resplenduit facies ejus sicut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix; » unde et Pater coelestis his vestibus Filium indutum videns, nobis illum Doctorem perfecti de caelo insonans *ibid.* vers. 3: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. » Talibus nempe concionibus nos adesse Deus vult, quae potius animum percellant quam oblectent; quae potius aures vel-

licent quam pruriant; quae ad pietatem trahant, non demulceant. Addit S. Marcus *ibid.* cap. IX, 2: « Vestimenta ejus facta sunt splendentia et candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere, » id est, nulla humana ars vel industria vim hanc verbis tribuere potest nisi solus Deus, qui possit animum quo vellet inflectere.

Ver. 7. **Manne** **nos ad-** **monet** **officii** **scoti.**
 7. QUI IN MANU OMNIUM HOMINUM SIGNAT, UT NOVERINT SINGULI OPERA SUA. — Locus hic varie a variis exponitur, primo, q. d. Qui facit ut quisque in manu sua legat quasi in organo organorum descriptum ejus suumque officium: sicut enim agricola per ligonem et falcem sui monetur officii, ita homo videns manus suas monetur se natum ad laborem, ad artes excedens, et Deo servitutum, etc.: ita Francisus Valesius *De Sacr. Philos.* cap. XXXII. Secundo pressius: « Qui in manu (id est in vi operativa et industria executiva, cuius symbolum est manus) signat, » ut ex eo quod manibus libenter et quasi naturaliter tractant homines, videant inclinationes omnium hominum, ut ex illis quisque sciat opera sua ad quae quasi natus est, ut in his excellat: ita Titelmannus. Tertio, ut Lyranus et S. Thomas: « Qui signat in manu, » id est in potentia et industria operativa hominum, ut sciant opera sua, scilicet quo modo et tempore quaeque sint exercenda, v. g. quando serendum, quando plantandum, melendum: aliis enim operibus aptius est tempus siccum, aliis humidum, aliis calidum, aliis frigidum; et sic melius consentit cum vers. praeced. et seq. Quarto, Valesius supra citatus hoc accipit de chiro-mantia non magica, sed physica et naturali: manus enim post vultus physiognomiam maxime indicat indolem hominis: de qua re ipsum consule. Quinto, et omnium optime, ad litteram Tironum noster hoc exponit de manu seu potentia Dei, et in verbis istis: « Qui in manu omnium hominum signat, » hebraismum notat, ut sensus sit: Qui manu seu potentia sua divina (quam singulariter exerit, dum tonat, pluit aliasque tempestates excitat) aperte ostendit, se omnium hominum personas et res omnes obsignatas habere quasi sera, clausuro vel sigillo, ut habent Septuaginta, qui utuntur verbo *κατασφραγίζω*. In Hebraeo est, in manu omnium hominum clausum tenet: nam tonando, fulminando, pluen-do, ningendo, et quasvis pro libitu tempestates ciendo, re ipsa demonstrat, et quasi sigillis signat, se absolutum esse dominum universi et omnium hominum, « vultque ut singuli noverint opera sua; » id est, opera haec omnia a Deo esse, et a manu divina. Frustra ergo Francisus Valesius et quidam alii conantur ex hoc loco astruere chiro-mantiam physicam seu naturalem, qua ex manu hominis colligunt indoles animi ejusdem, sicut ex physiognomia vultus: neque enim hic sermo est de manu hominis, sed de manu Dei sive potentia ejus. Sazo denique S. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap.

XVI: *Qui in manu hominum omnium signat, sic ex-pro con-* **ponit, q. d. Qui homini indit rationalem mentem** **et conscientiam, qua bona opera a malis discernat;** unde Philippus per *manum* accipit potestatem liberi arbitrii. Septuaginta pro istis verbis ultimis: « Ut noverint singuli opera sua, » vertunt, *ὅτι τῆς αἰσθητικῆς τῆς καρτῆς ἀδυναμία, ut sciat omnis homo infirmitatem suam, quam scilicet Deus in omnibus operibus homini objicit.*

8-10. INGREDIETUR BESTIA LATIBULUM, ET IN ANTRO **Ver. 8.** **9 et 10.** **Bestia** **sua qua-** **ora tem-** **pora ob-** **servant.**
 SUO MORABITUR (non hominibus solum signa dedit Deus, sed etiam mutis rationibus expertibus animalibus, ut futuras agnoscat temporum mutationes ac tempestates, sibi quae ab illis matura fuga aut occultatione caveant, Deo enim agente et insigante norunt bestiae sua cubilia, quasi domus in pluvia, in nocte, in aestu: topologie S. Gregorius per *bestiam* intelligit diabolum, qui in reproborum cordibus quasi in antro suo latet: vide eum lib. XXVII *Moral.* cap. XVII.) AB INTERIORIBUS EGREDIETUR TEMPESTAS, ET AB ARCTURO FRIGUS. FLANTE DEO CONCRESCIT GELU, ET RURSUM LATISSIME FUNDUNTUR AQVAE, — id est a meridie, et australi plaga et polo antartico, qui nobis perpetuo absconditur, et quasi intra terra viscerum conditur, ideoque interior appellatur, quia plaga illa nobis abscondita est, ut solent esse interiora domus loca; et quidem Septuaginta pro *ab interioribus* aptissima metaphora posuerunt *ἐκ ταπεινῶν, de promphariis*, quasi venti in cellariis quiescant, a quibus, ubi opus est, a Deo promantur. Inde ergo Deo sic disponente oritur ventus tempestuosus, humidus et calidus, pluviae ac morborum parens; unde Septuaginta pro *egredietur tempestas* vertunt *ἐπιχρυσαίνομαι, superveniunt dolores*, eo quod australi vento flante morbi maxime propagantur, qui varios ac multiplices adferunt dolores. Ab arcturo autem, id est septentrione et polo arctico, ubi est arcturus, sive constellatione illa quae dicitur *Ursa*, egreditur frigus et ventus borealis, quem constat esse frigidissimum: vide quae de plagis ac ventis istis annotavimus *supra*. *ap.* IX, 9, in illa verba: *Qui facit arcturum, et oriona, et hyadas, et interiora auri.* Jam vero quod sublextur: *Flante Deo concrescit gelu*, etc., idem est, q. d. Deo frigidus ventus emittente, aqua coit ac congelascit, et induratur; austro vero aspirante itepescit coelum, et coacte prius aquae funduntur et colliguntur; quod ad sermonem arcanum, ubi Deus animam nunc velut congelare sinit, mox calore divino in dulcissimas lacrymas resolvit, elegantem traducitur.

11-13. FRUMENTUM DESIDERAT NUBES, ET NUBES SPARGUNT LUMEN SUUM. QUE LUSTRANT PER CIRCUITUM, QUOCUMQUE EAS VOLUNTAS GUBERNANS DUXERIT, AD OMNE QUOD PRAECEPTUM ILLIS SUPER FACIEM ORBIS TERRARUM: SIVE IN UNA TRIBU, SIVE IN TERRA SUA, SIVE IN QUOCUMQUE LOCO MISERICORDIAE SUAE EAS JUSSERIT INVENIRI. — Frumentum, inquit, et alia terrae semina irrigari cupiunt ab aquarum pluvialium in-

Manus **symbo-** **lum** **oper-** **ativis.**

Indicat **scilicet** **et** **tem-** **pora** **ope-** **randi.**

Quae **est** **man-** **us** **orato-** **ris** **christi-** **ani.**

Hic **Dei** **poten-** **tiam** **de-** **signat.**

Interiora **dianunt** **locus** **austr-** **alis,** **aur.**

Ver. 11, **12 et 13.**

Manu **Sazo** **denique** **S. Gregorius** **lib. XXVII** **Moral.** **cap.**

us vige-
rem et
quasi lu-
cem pra-
beant suis
irrigatio-
nibus.

Principes
nubium
compara-
ti.

fluxu: quorum votis nubes opportuna largitate respondit; quarum imber agrorum jure optime vocari potest lumen et vita, quia illo demisso virescunt, et quoadmodum illuminantur fruges; quae cum marcescent obscurae videbantur et mortuae. Ille porro nubes totum orbem incredibili celeritate permeant, quocumque illas gubernatoris sui voluntas impulerit, sive ut irrigatis frugibus sedata atque benigna pluvia homines exhilarent, sive ut frigore et grandine conturbent et exterrent; utrumque autem divinae misericordiae opus est, quae tum prosperis tum adversis nostram salutem operatur. Si consulas in *Caten. Graec. Patr.* coronam, invenies hic per *nubes* principes designari, quibus incumbit directionis suae imbre humanas regni segetes fecundare ac promovere, ut quemadmodum herbescentes viriditas, quae nixa fibris stirpium, sensim adolescit, culmoque erecta geniculato vaginis jam quasi pubescens includitur, et pluvii nutritur, ut ad celerem uberemque maturitatem assurgat: sic regi hominum sata a principe tanquam a nube, quae Dei nutu dirigitur, velut pluvia, qua irrorantur, et in auctiora incrementa proficiunt, imperii directionem expectant. Sed operae pretium est scire, in quo vis potissima comparationis firmetur, cum principes Spiritus Sanctus appellat *nubes*: fit exemplis res manifesta. Aestivo tempore praenimia caloris intemperie sitiunt segetes, et humiditatis inopia lassantur et languent, pascua arescunt, aqua rimis hiant, fatiscensque terra quasi aperto ore imbrum nutrimenta implorat; incipit in aere conflare ex vaporibus nubes, et sicut pellis super a gros evolvi; et vix humorem inchoat spargere, cum subito vel concilatur boreas, qui eam extenuando dissolvit, et inter juges flatus evanescit; vel eam in aliam provinciam impellit, cogitque ut regioni, in qua nata est, se exhibeat ingrati, extraneaeque faeant.

Atque id est quod innuit Job: *Sive in una tribu sive in terra non tua, sive in quocumque loco misericordiae tuae eas jusserit inveniri, ex interpretatione Lyrae dicens: « Quia aliquando contingit, quod in eadem regione vapores eleventur, et in nubes condensantur, et in pluvias convertantur; aliquando autem contingit, quod moventur ad aliam regionem antequam convertantur in pluviam. »* Vel flante subsolano urente frigida nubes per antiperistasin incipit comprimi et coarctari, et in grandinem durissimam concrecere, quam illico a se explodit, segetesque dixerat atque dilacerat; et quae initio favor apparuit, demum fit agrorum calamitosa perniciēs. Quis audeat ingratitude incoarsare nubem, eo quod pluviam ubi coacta est fuerit inficiata, alienis arvis liberalis effecta? vel quis eam vocabit in crimen, eo quod favorem et fertilitatem promittens pepererit excidium? nam poterit nubes respondere, si increpetur, se non quidem a se agitari, sed supremi arbitrio gubernatoris, cui ad nutum ipsa pareat; et Deum qui

audeat interrogare, qui per hancrerum varietatem, vel injustorum cruditionem vel pravorum punitionem molitur. Ex his igitur desumitur ad principis comparationem disciplina, qui tanquam nubes optima gubernationis pluviam portat; squalet et arent quandoque subditorum mores, egent ejusmodi humani agri pro clara dispensationis et egregiae pluviae institutionis. Principes strenua concipiunt consilia, inveniunt decreta, madent salubri moderandi ratione, ut ea omnia nubium instar in subditos effundendo vel opportuno rore eos fecundent et nutriant. Sed evenit, ut quod salutaris imber et sapiens consilium putabatur ad regnum locuplelandum, exterorum regioni fiat proficuum, et propriae segeti adversum; et quae putabatur prudenter optima gubernationis pluvia nubes lumens, tandem fulminet et grandinet in subditos, supremaque illorum strages existat. Numquid istiusmodi inexpectati eventus erunt principum piacula? numquid aequum erit ut eos principes publice arguantur? Insilientiae merito jure in majestatem oblatrantes et mordentes concionatores? apse, nam cur nubes in culpa erunt, si ab alio potentiori regantur? haec etenim fiunt sive ad nocentes corrigendos, sive ad aliorum utilitatem, sive ob alias causas nobis minime perspectas.

Mystice frumento etiam electi et concionatores nubibus comparantur a S. Gregorio lib. XXVII *Moral.* cap. xiv, ubi hanc comparationem fusc ac pulchre deductam vide. Has tamen salutaris nubes interdum prohibet iratus Deus regiones aliquas lustrare; unde fit ut faemes ingens illas occupet: audi quid Spiritus Sanctus dicat *Amos* viii, 11: « Mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquae, sed audiendi verbum Domini, » idque fit, « quando, ut ait S. Hieronymus, propter peccata populi doctrina deficit in Ecclesia. » Nec est silentio praetermittendum quod subdit *Amos*: « In die illa deficient virgines puellae et adolescentes in siti; » in quem locum idem S. Hieronymus: « Deficient, inquit, virgines, quia verbum Domini non inveniunt. » Ex quo intelligimus, quando doctrina non fuerit in Ecclesia, perire pudicitiam, castitatem mori, omnes abire virtutes: quia non comederunt verbum Domini. Quis ergo ita mentis inops est, ut non videat, quantopere operari, tanquam nubes caelestes a Deo missi, necessarij sint ad terram animae nostrae irrigandam et fecundandam, ac famem sitimque spiritalem depellendam? Quemadmodum igitur, cum exaruit terra ob aquae penuriam, solemnes solent preces institui ad divinam opem implorandam, nimirum, ut de thesauro suo dignetur Deus arentem terrae faciem irrigare: ita cum desunt divinae praedicationis pluviae, atque adeo arescunt hominum animi, summis precibus exorandus est Deus, ut caelestes nubes mittat, quae salutaris doctrinae aqua arida hominum corda irrigent et fecundent. Sunt enim instar nubium Ec-

Deficien-
to predi-
catione
deficiunt
virtutes.

Divina
predica-
tionis
necessi-
tas.

Concionatorum
penuria
est, si-
gnum di-
vine in-
dignita-
tis.

Nubes sunt
symp-
tomam
promp-
tae doc-
trinae.

Vers. 14
et 15.

Probat a
minor
non esse
cum Deo
dispartan-
dam.

Vers. 16.

clesiae doctores, pastores, et divini verbi praecones, quos Deus quocumque vult transmittit tanquam nubes vel ad hos vel ad illos populos edocendos super faciem orbis terrarum. Ceterum sicut singulari Dei misericordiae tribuendum est, quod terrestres istae nubes hanc vel illam fecundent terram; contra vero justitiae, ut agri arescere permittantur, prohibitis nubibus ne dent temporum terrae imbre, juxta quod ait *Amos* iv, 7: « Plui super unam civitatem, et super alteram civitatem non plui: pars una compluta est, et pars, super quam non plui, aruit. » Ita multo etiam illustrius Deus liberalem suam bonitatem et gratiam ostendit, dum suos praedicores tanquam spirituales nubes ad caelestis doctrinae imbre effundendum ad aliquas gentes mittit; contra vero justitiae ultionisque divinae signum clarissimum est, cum eas nubes vel imbre negat illis caelestem. Et vero quemadmodum nubes prompte obedientiae symbolum sunt, et exhibent eximiam quamdam Creatori obedientiam, quod non sint nisi vel alteri loco alligatae, sed quocumque eas spiritus impulerit convolant: ita et in hoc similitudinem referunt ministrorum Dei, qui in universum mundum mittuntur ad praedicandum Evangelium omni creaturae. De quibus praedicatoribus *Isaia* ait cap. lx, 8: « Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi columbae ad fenestras suas? » quibus verbis declarat gratiam D. Spiritus, qui apostolos et divini verbi ministros columbarum et nubium instar impellit ad varias mundi partes, ut illas salutari doctrina perfundant, et amore filiorum spiritualium, hoc est, ut infideles ad fidem perducant, et pravos homines ad meliorem vitam convertant, excitat ad quarendos eorumdem infidelium vel pravorum hominum extremos recessus et occultas abditasque cavernas.

14 et 15. AUSCULTA HEC JOB: STA, ET CONSIDERA MIRABILIA DEI. NUMQUID SCIS QUANDO PRECEPERIT DEUS PLUVIUM, UT OSTENDERENT LUCEM NUBIUM EIUS? — Acrius instat *Eliu* rogans multa, quorum notio modica est, ut ex hoc struat argumentum, evincatque, ab homine ignaro non esse cum Deo congressum faciendum: proponit igitur duo illa meteorica, scilicet effusionem pluviae, et lucem sive fulgur e nube micans, ut ignis et aquae mistionem quamdam miram neque satis cognitam representet, q. d. Qui tibi videris omnia scire, quae quomodo et tua ratione nubes, totae aqua cum sint, tamen fulmen et ignem ejaculentur? Vides o Job, quam sint admiranda et stupenda ista opera Dei; ausculta proinde diligenter, dum tibi per me enarrantur, et erecta mente in caelum contemplantur mirabilia opera Dei tui, ut vel sic illum discas affectu debito revereri, neque tam licenter in ipsum hunc ejaculeris blasphemias: tu enim quis es, qui illum in jus voces, qui neque istorum, quae quotidie ante oculos nostros fieri cernimus, operum Dei possis comprehendere vel reddere rationem?

PECTAS SCIENTIAS? — Petit quoque an noverit « semitas nubium, » hoc est cursus varios, flexus, reflexus, elevationem, depressionem motusque multiplices, quos exacte nosse difficile est. Pro semitis in Hebraeo est *סְמִיטוֹת* *semitas*, id est *pondus*, *libramentum* et differentias: quidam hoc loco *libramentum* significare putant, quos *Vulgatus* secutus fuisse videtur, q. d. *Nosti nubium pondus et libramentum*, scilicet quo pacto usu veniat, ut tanto et non maiori intervallo a terra eleventur atque ferantur. Quod *nubium semitas* docte *Vulgatus* appellavit, *alii nosti nubium differentias* exponunt, id est, nosti cur ex alia nube imber tendit, ex alia imber vehemens, ex alia nix, ex alia grandis diffluit; quae etiam quadrat expositio, et Graecis placuit, nam ita convertunt Septuaginta, *διὰ τὴν νεφέαν, differentiam nubium. Magnas et perfectas scientias*, id est, res nullas scitu cognitioneque dignissimas, quae de nubibus sciti possunt; sed pro *סְמִיטוֹת degim*, id est *scientias*, quod est in Hebraeo, graeci interpretes *רָגִים* *ragim*, id est *impios*, legisse videntur: sunt enim *r* *dalet* et *r* *res* litterae adeo similes, ut vix ab Hebraeis distinguantur: quare mirum non est unam pro altera irrepsisse. Ex quo fit ut ita traducant Septuaginta, *καὶ τὰ διὰ τὴν νεφέαν, et ingentes lapsus malorum*, ut sic miracula moralia cum naturalibus conjungat ad potentiam Dei infinitam comprobandum, id quod hoc libro saepe usurpatum esse vidimus. Mirabile autem est, et quod homines vix accidere posse crederent, tantam quorundam impiorum hominum potentiam tam subito et quasi unico fortunae rellatu corruisse, sicut ejusdem ruinam miratur *Isaia* dicens cap. xiv, 12: « Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui mane oriebaris? » etc.

17. NONNE VESTIMENTA TUA CALIDA SUNT, CUM PERFLATA FUERIT TERRA AUSTRO? — Meridionalis venti calidis vaporibus gravidi, et obvia quaeque humectantis ac tepescientis mentionem inducit, q. d. Nosti cur perflante austro vestimenta tua conceptio ex illius aspiratione calore tepescant? Quod si haec subhannaria atque inferiora non asequeris, quomodo putas cognoscere te posse caelestia? ut autem hujus rei causam ignorabat *Eliu*, sic eam etiam *Job* et alii obscuram putabat esse; et fortasse in rudiori illo et illiterato saeculo res erat ignota. Nunc vero philosophi nostri causam invenierunt, eamque assignant istam, quia nimirum ventus ille aspirat a meridie: quare a calida regione ipsius quoque halitus calidus est: ita Sanctus noster. Sed cur austro tribuit *Eliu*, quod vestimenta nostra calida sint, cum potiori jure hoc deferre deberet innato hominis calori, qui adhaerenti corpori indumenta calefacit, quae a perflantibus austris valde parum vel potius nihil caloris trahunt? S. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. xxy, rem ad moralem locum inflectit, nempe vestimenta significare auditores, qui concionatorum circumstant non aliter ac corpus vestimenta; hi autem spiritalem virtutis calorem non tam hau-

Semitas nubium quae.

Quae est nubium pondus, libramentum et differentia.

Vers. 17.

Auster cur sit ventus calidus.

Cur austro vestimentorum calor tribuitur.

riunt a calore ipsius corporis quod contlegunt quam ab austro; auster enim frequenter metaphora Scripturæ sacræ Spiritum Sanctum notat. Est ergo sensus, audientes non tam ad virtutem trahi oratione leviter fluenti oratoris christiani quam virtute Spiritus Sancti, cui profectus et preventus omnis deferendus est.

18. TU FORSITAN CUM EO FABRICATUS ES COELOS, QUI SOLIDISSIMI QUASI ERRE FUSI SUNT. — Arguta est derisio Jobi: nemo quippe Deum adjuvit eive ministravit dum coelos conderet, præsertim cum creatio solius Dei opus sit; et qui in licet Deus creatura aliqua in opere illo usq. fuisset, certe non Jobo, quem nondum creaverat. Dicuntur autem cæli solidissimi et quasi ærei ob incorruptibilem materiam, eo quod apud homines fusa ex ære videantur solidissima. In tanta quoque claritate et limpiditate conditi sunt cæli, ut videantur quasi speculum æneum poltissimum. In Hebræo est *רצקא רצקא*, quod et *calos* significat, et *nubes* sive *aeren*, et maxime superiorem ejus partem, quæ *æther* dicitur; idque a subtili et tenui eorum substantia, verbum enim hebraicum significat *extendere*, expandere, extensurare; unde *Stunica*, *Mercurus* et alii hic vertunt *nubem* vel *æthera*, qui licet rarus sit et diductus, firmus tamen consistit, et sua se veluti virtute continet. Melius tamen cum S. Thoma et aliis hoc de propriis cælis accipimus; de quibus communi philosophorum sententia verissimum est quod solidissimi sint tanquam ære fusi, pro quo hebraice habetur, *fortes sunt sicut aspectus fustionis*; quod etiam Septuaginta reddiderunt, *στέρεσις τριγυλι δὲ βροχῶν ἰσχυροῦς*, *firmationes validae ut visio effusionis*, id est, ut res fusa et conflata, aut ut speculum fustum, id est extensum, durum, firmum, nitidum et splendens, ut olim ænea habebant specula. Hinc Homerus lib. I *Iliad.*, et alibi sæpius cælum vocat *χρυσόβατος δῶν, ære nitam domum*.

Verum non satis constat adhuc inter astrologos, an materia cælorum solida sit, an vero liquida, ita ut sidera non affixa sint cælis, sed per ipsos coelos ferantur non aliter ac pisces per undas; et tamen juxta hoc dictum Eliu solidissimi dicuntur. Sane, juxta placitum Petri Chrysologi, per *calos* hoc loco beaudo ipsa intelligitur: nam ibi locus proprius est, in quo Deus seipsum palam ostendit. Hæc autem *solida* dicitur et velut ære fusa, quia reliqua omnia præter ipsam vana sunt et omni virtute vacua; una est gloria celestis, quæ firma est et stabilis, et homines firmos ac stabiles reddit: S. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. xxv per *calos* angelos intelligit: quem vide loco indicato. Sunt etiam justi sicut cæli, qui sine ulla intermissione ordinatis motibus voluntur, et in loco, in quo a Deo positi sunt, torpore seposito moventur, nunquamque eundem tenorem sanctæ vitæ relinquunt; sed semper ad virtutem incitantur, vel potius ex una virtute ad aliam, et ex ista ad illam circumvolvuntur. Hi sunt

Justi sunt co-

coeli non jam in supra orbis visibilis regione, ut terræ, sed in imo terræ fabricati, ut Dominus etiam in terra habeat coelos non undecim, sed innumerabiles, in quibus libentissime conquestat. De his cælis pulchre dixit S. Ambrosius in *Psalm.* cxviii, serm. 12: «Sunt in terris cæli qui narrant gloriam Dei: qui sunt isti cæli? audi dicentem I Corinth. xv, 49: *Sicut portavimus imaginem illius terreni, portemus et imaginem hujus celestis*:» isti igitur sunt cæli, qui etiam in terris positi audent dicere *Philip.* iii, 20: «Nostra autem conversatio in cælis est.» Isti sunt cæli, in quibus fides, gravitas, continentia, doctrina, vitæ celestis est: nam quemadmodum terra dictus est, qui lapsus ex illa prævaricatione celestis gratiæ, et in hæc vitia terrena dejectus, prævaricationis suæ se vinculis religavit: ita e contrario *calum* dicitur, qui vitam angelorum custodia integritatis exerceat, et corpus suum continentem sobrietate moderatur, mentem quoque suam miti tranquillitate componit, pecuniam pauperibus misericorditer liberalitate dispensat. Est ergo et in terris cælum, in quo possunt virtutes esse celestes. Illum puto cælum, ad cuius animam venit Christus, et pulsat januam; et si aperuerit, ingreditur.

Sancti igitur et perfecti viri sunt cæli claritate perspicui, quos radii justitiæ solis illuminant; in eujus lumine dum fallacias sæculi et virtutis dignitatem intuentur, vident veritatis lumen. Ipsi sunt instar cælorum capacitate maximi, quos solus Deus replet, et omnis creatura vacuus derelinquit; quorum confessio est *Psalm.* xvi, 15: «Satiabor cum apparuerit gloria tua.» Ipsi sunt non corpore, sed mente rotundi, siquidem quidquid cogitant, quidquid desiderant, quidquid ut bonum faciunt, vel ut malum omittunt, id totum a Deo incipiunt, et in eodem Deo tanquam in puncto circuli finiunt, habentes cum Paulo *Rom.* xv, 17, «gloriam in Christo Jesu ad Deum,» et non vanum honorem ab hominibus querentes. Ipsi sunt semper mobiles, quia nunquam otio torpent, nec socordia tepesunt, sed ordinatis motibus et assiduis virtutis operibus in idem punctum, scilicet in Deum, a quo progressi sunt, incessabiliter tendunt: nam *Psalm.* xxi, 32 et vita ipsa «annuntiant hi cæli justitiam ejus populo, qui nascetur, quem fecit Dominus.» Ipsi sunt virtute influendi præcipui, qui in alios homines innumeraabilia bona a Deo impetrata efficacia orationis effundunt; unde Salomon ait *Prov.* xi, 10: «In bonis justorum exallabitur civitas, et in perditione impiorum erit laudatio.» Ipsi sunt a terra valde remoti, quia nec affectibus terrenis subserviunt, nec temporalibus occupationibus detinentur, sed una eis sollicitudo est, intellectus et affectus divinis inherere, et a sæculi vanitate separari; Deum thesaurum cordium suorum ac hereditatem desiderabilem æstimantes. Ipsi denique sunt sedes et domicilium Dei; et ille qui dixit *Isai.* lxvi, 1: «Cælum sedes mea, terra autem

Viri sancti habent proprietates coeli.

scabellum pedum meorum,» etiam Prophetam regium ad hoc scribendum incitavit *Psalm.* v, 12: «Et lætentur omnes qui sperant in te, in æternum exultabunt, et habitabis in eis:» habitat in eis tanquam in templo sancto suo, et plane tanquam in cælo, in quo sincerissimo amore diligitur, et cultu purissimo colitur et adoratur. Sancti ergo et perfecti viri adhuc in terra degentes rempublicam illam felicem constituunt, et omnibus modis suscipiendam, quam proprie satis vocamus regnum cælorum: quoniam jam habet inchoata et incepta, quæ illud cælorum regnum, quod speramus, et pro quo indefesse et humiliter supplicamus, habet absoluta atque perfecta. *Isa.* noster Alvarez de Paz lib. IV *De Perfect.* part. II, cap. iv, ubi hæc ipsa fusus prosequitur.

19. OSTENDE NOBIS QUID DICAMUS ILLI: NOS QUIPPE ELIU INVOLVIMUR TENERIS. — Hæc cum stomacho aut irrisione subamara videtur dixisse, quasi in sua disceptatione superior et de Jobo triumphans Eliu, dicitur. Age nunc, o Jobe, quando tam te sapientem et justum esse putas, ut de sapientia atque justitia cum Deo ipso certare posse tibi videaris, ostende nobis quos præ te nihil esse arbitris, quique ignorare fateamur ingenue illa, de quibus modo te cogitare volui. Si Deus velit nunc nostram explorare sapientiam, et de his rebus interrogare, quarum obscuram diximus esse cognitionem, et humano capta superiorem; quid illi respondere non inepte possumus, ut inertiae atque ignorationis declinemus infamiam, videamurque non esse omnino rudes, et in re philosophica prorsus ignari. Tibi enim, ut præ te non obscure fers, hæc omnia nota, cui lux affulsit major; nos horum nihil videmur assecuti, quibus ignorationis profundæ offusæ sunt tenebræ, neque spes ulla superest caliginis discutiendæ. Sic quidem Eliu Jobum irridet; interim vero ea doctrina nos omnes spectat, ut nimirum qui hoc sibi sumet et arrogabit, ut cum Deo velit agere et disceptare, is ostendat quomodo Deum sinus allocuturi, et quid adferre possimus, ut ostendamus in ipso et ejus operibus aliquid carpi et reprehendi posse. Ac sane quid nobis tantam licentiam et audaciam dat, ut adversus Deum non nunquam indignemur et irremur, hoc vel illud ipsi objiciamus, nisi quod majestatem ejus nos respicimus? Discamus igitur, quotiescumque tentamur ad carpenda opera Dei, coram ipso nos sistere, et ea quæ hic continentur nobiscum reputare. Quomodo illum alloquemur? unde iniiium faciemus? Tunc nos reprimendi occasionem habebimus, eaque stultitia, quæ in nobis prius erat, demetur et concidat oportebit; quando autem nos tenebris involvit, manifestius adhuc ignorantia hominum exprimitur: hic enim sumus quasi tenebris implicati, ita ut nihil cernamus. Quomodo igitur sermones nostros poterimus adversus ipsum disponere? Unde subdit:

20. QUIS NARRABIT MI QUI LOQUOR? ETIAM SI LO-

CUTUS FUERIT HOMO DEVORABITUR. — Quis, inquit, erit adeo sapiens, qui cum Deo de his quæ promo disserere audeat? quantumcumque enim quis pro captu hominis diserte loquatur nihil proficiet; neque vero quidquam loqui videbitur, quemadmodum tenuis rivulus qui in oceanum influit, et absorbetur immensis maris aquis, nihil esse videtur. Solent homines, cum magna quadam coguntur exprimere, salivam glutire, et verba mandare; at qui ad Deum loquitur, et magna divina conatur explicare, non solum salivam glutit, aut verba mandit, sed totus ipse voratur, et penitus evanescit. Ad hæc D. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. xxv: Homo, inquit, cum de Deo tacet, per rationem, in qua conditus est, esse aliquid videtur; at si loqui de Deo cuperi, illico quam sit nihil ostenditur, quia magnitudinis illius immensitate devoratur, et quasi in profundum raptus absconditur; quia fari ineffabilem cupiens, ipsa sese ignorantia angustia d. glutitur: » sic ille. Potest quoque verbum *devoratur* significare supplicium hominis cum Deo disceptare audentis, quem mors ultrix voraret.

21. AT NUNC NON VIDENT LUCEM: SUBITO AER CO- GETUR IN NUBES, ET VENTUS TRANSIENS FUGABIT EAS. — Revertitur hic ad metæora, ex quibus disparitatem divine scientiæ humanam cognitionem vincens amplificat; proponitque nubes nunc coactas terram obumbrantes, lucemque prohibentes, nunc vento disjectas cæli serenitate exhibentes. Vis autem argumenti ejus talis est: Si homines non intelligunt rationem et modum et causam lucis corporeæ, imo nec lucem celis quantumcumque fulgentissimam videre possunt, cum nubibus aer obducitur; multo minus capient rationem lucis spiritualis et aliarum rerum arcana- rum, præcipue divinarum. Mystice S. Gregorius lib. XXVII *Moral.* cap. xxv: «Quid, inquit, per *aerem* nisi mentes secularium designantur, quæ innumeris hujus vitæ desideris deditæ, hæc il- lueque more aeris fluidæ disperguntur? Sed aer spirituales in nubes cogitur, cum fluxu mentes per superni respectus gratiam virtutis soliditate roborantur, ut intra sinum cordis recta sentiendo se colligant, et in vanis cogitationibus non liquescant. Ventus autem transiens nubes fugat, quia mortalis vita percurrens prædicatores sanctos a nostris oculis corporaliter occultat: » sic ille. Itaque justi ante justitiam sunt quasi vapores, quos levis aura tentationis fugat; post justitiam vero sunt quasi nubes celestis virtute densatæ, et ad pluviam bonorum operum dandam congelatæ; quas in cælum levatas minime terrena conturbant: has ventus transiens fugat, quia vita transiens a conspectu eorum, quibus exemplo et doctrina prosunt, occultat. Qui tamen justus in hoc a nubibus distat, quod nubes transientes evanescent, justus autem hinc emigrans præmium stabilitatis suæ æternitatem recipiunt.

22. AS AQUILONE AURUM VENIT, ET AD DEUM FORMI-

Qui cum Deo disceptat devoratur.

21. Vers.

Secula- res aeri lividen- so, viri spirituales nubibus sunt ab- milia.

Agilis
serena
seren.

DOLOSA LAUDATIO. — Septuaginta legunt, ἀνὸρ ἄεθλῶν ἐν τῇ γλαυκῇ αἰθρᾷ, ab aquilone nubes aurei fulgoris: venio enim aquilonari discissis nubibus serenatur aer, et aurea lux solis et oculi emicat, et sic coheret versus præcedenti, q. d. Si aureum jubar solis oculo tuo ferre non potes, qui poteris lucis illius inaccessæ et divinæ majestatis radios tolerare? Ita Titelmannus, Vatablus, Mercerus. Quanquam etiam, ut in Latino sonat, proprie verum sit ex aquilonaribus regionibus aurum prodire.

Id agit
hæritus
re
gionibus
etiam an
rum pro
veat.

Vidi ego ipse non paucas in Bohemia auri argenteque fodinas; et qui de metallis scribunt, Panthoniæ quoque et Citeriore Germaniæ inter feraces auri provincias numerant; et Hungarici ac Salsburgenses auri, quos *ducatos* appellant, abunde satis id testantur, quorum aurum purissimum in istis partibus eruitur et cuditur. Et hoc sensu sic formandum esset argumentum: Quid jactas te divina arcanâ penetrare, qui capere non potes neque exponere hoc naturæ arcanum, quomodo videlicet aurum non modo in calidis, sed etiam in frigidis regionibus nascatur, et quidem nobilissimum ac præstantissimum. Id vero fit tum per occultas cœli influentias, tum per antiperistatam, calore se intra viscera terræ ob externi frigoris vim cogente et condensante: ita Tigrinus noster. Allegorice auster est Judæa, aquilo frigida gentilitas: calor est fidei fervor, aurum charitas, justitia gloria æterna; ad Deum autem ipsum auri opificem redit formidolosa laudatio, id est plena timoris et reverentiæ laus, dum talia ejus opera consideramus: vide hæc fusiús apud S. Gregorium lib. XXVII *Moral.* cap. XXVI.

Ver. 23 **et 24.** **DIGNE EUM INVENIRE NON POSSUMUS: MAGNUS FORTITUDINE, ET JUDICIO, ET JUSTITIA, ET ENARRARI NON POTEST. IDEO TIMEBUNT EUM VIRI, ET NON AUDEBUNT CONTEMPLARI OMNES QUI SIBI VIDENTUR ESSE**

SAPIENTES. — Hic prolixus sermonis conclusio est, qua Elui duo pronuntiata complectitur; unum, non posse nos Dei cognitionem suprema illa natura, potentia, sapientia, justitia dignam in hac mortali vita invenire, ob ineffabilem divinæ majestatis sublimitatem; alterum, viros quosvis, etiam eos qui sapientia præstant, si sapiant, non aurosos Deum ipsiusque opera curiosos perscrutari; præsertim cum Deus in divinis litteris dicatur *occultus et absconditus*, qui neminem ad cognitionem sui admittere videatur. Hinc D. Paulus I *Timoth.* vi. 16, illum ait a lucem habitare inaccessibleem; et David insuper addit *Psalm.* xvii. 14, Deum a posse tenebras latibulum suum; eundemque ipsum constat Moysi et prophetis sese nubes velut spariorum ostendere consuevisse, ut intelligamus hominum generi vix concedi, ut aciem mentis in eas tenebras et inaccessibleam lucem intendat. Id Sapientes omnium temporum sacri et profani viderunt, qui clarissimo testimonio sunt professi, nimum quantum esset difficile Deum invenire, ut ex Platone prædit

Deus
occultus
et abs-
conditus.

Lactantius lib. I *Instit.* cap. viii, indicari autem in vulgus et explicari nulla ratione posse. Quod Hebræi significare cupientes, nomen Dei aiunt esse ἀόρατον, ἀνεκπόνητον, inexplicabile, dici et nominari non posse; a quibus opinor capientes Ægyptii, principem Deum suum nuncupavere *Amun*, quem Græci Latinique dicunt *Ammonem*: quod nomen ait Manethos significare *occulum* sive *occultationem*; hinc *Saita*, inter illos sapientiæ nomine celebrati, in propyleo templi Minervæ nobilem illam inscriptionem posuerant: « Meum pæplum nemo unquam mortalium detexit. » S. Justinus martyr *Adhort. ad Gent.* ait Amomon philosophum ea causa Deum nominasse πάρεργον, prorsus *occulum*; et Pachymetes in *Epist.* 3 S. Dionysii Areopagite animadvertit eum pro Deo ponere *χρόνον*, et divinitatem appellare *χρηστήρα*: de quo vide quid ad dictum S. Dionysii locum et in *Myst. Theol.* cap. i annotavimus. Hinc factum credo ut omnes S. Patres cum D. Damasceno lib. I *De Fide* cap. xii, communi animorum consensione Deum vocent *ἀκατάληκτον*, qui comprehendî nequit: vide quæ præc. cap. fusiús a nobis hæc de re dicta sunt ad vers. 26.

Ceterum Septuaginta hæc ita vertunt, καὶ οὐκ ἐπιλαμπούσιν ἀὐτὸν ἕνα οὐκ ἴσται ἀντὶ ταῦτα, et non invenimus alium similem virutis ejus, pro quo Symmachus vertit, τίς ἐστὶν οὗτος ἐπιλαμπρῶν, sufficientem non invenimus. Sequentia deinde per interrogationem efferunt hoc modo, ὅτι δὴ αὐτὸν χρονοῦ, οὐκ οὐκ ἐπιλαμποῦσιν αὐτόν, qui justa judicat, non putas caudare eum? quod Aquila reddit, καὶ χρόνὸν καὶ πάθος ἀκατάληκτος οὐ καταλείπει, et judicium et multitudinem justitiæ non affliget: affligit autem et vexat judicium, qui pervertit jus, atque immerentem punit, aut saltém plus æquo; significat ergo Deum non affligere quemquam temere et sine causa, aut præter jus et æquum, licet immensa ejus potentia sit. Ultimùm deinde versum ita exprimunt, διὰ φρόνησίαν αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι φρόνησονταὶ διὰ αὐτῶν καὶ οἱ σοφὶ καρδίᾳ, propterea timebunt eum homines; timebunt quoque eum et sapientes corde, id est, quibus cor sapit: cor enim sedes est sapientiæ, unde qui hæc polent cordati dicuntur; sicut e contra qui illa earent vecordes et exordes appellantur. Pro conclusione igitur hortatur Elui, ut tandem Dei fortitudinem atque equitatem supplices colant mortales omnes, ne experi sui malo illius potentiam et vindictam cogantur: quare viri sapientes ac cordati nunquam arcanâ Dei consilia curiosus perscrutari tentabunt, neque sublimius, quam pro eorum captu divina fert illustratio, insolenter aliquid presument, ne in præcepversa propensione labantur; sed, juxta D. Dionysii consilium *De Div. nom.* cap. 1, divinas lanceas imitando, summæ quidem divinitatis arcanum illud, quod omnem intelligentiam transcendit, a scrutatione vacuis animi venerationibus, ineffabilia vero modesto quodam silentio prosequentes, sacris eloquijs attendent:

Deus
inexplicabilis
et inominabilis.

Dei majestas
non scrutanda,
sed suppliciter
veneranda.

quorum deinde luce ad divinos hymnos exiles semper simul sit ad Deum istiosmodi formidantur; ita tamen ut, sicut supra dictum fuit, lossa laudatio.

CAPUT TRIGESIMUM OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Deus ipse disputationi se interponit, et reprehendo Eliu ac silere jussu, docet Jobum ceterosque omnes, divinam potentiam ac sapientiam suam esse homini prorsus incomprehensibilem, inductione facta per varias creaturas, et creaturarum operationes ac proprietates, quæ aciem mentis humanæ penitus effugiunt.

1. Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit: 2. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? 3. Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, et responde mihi. 4. Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi, si habes intelligentiam. 5. Quis posuit mensuras ejus, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? 6. Super quæ bases illius solidatæ sunt? aut quis dimisit lapidem angularem ejus, 7. cum me laudarent simul astra matutina, et jubilarent omnes filii Dei? 8. Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens: 9. Cum ponerem nubem vestimentum ejus, et caligine illud quasi pannis infantiae obvolverem? 10. Circumdedi illud terminis meis, et posui vectem, et ostia; 11. et dixi: Usque huc venies, et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. 12. Numquid post ortum tuum præcepisti diluulo, et ostendisti auroræ locum suum? 13. Et tenuisti conatuens extrema terræ, et excussisti impio ex ea? 14. Restituetur ut lutum signaculum, et stabit sister vestimentum: 15. Auferetur ab impiis lux sua, et brachium excelsum confringetur. 16. Numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abissi deambulasti? 17. Numquid apertæ sunt tibi portæ mortis, et ostia tenebrosa vidisti? 18. Numquid considerasti latitudinem terræ? Indica mihi, si nosti, omnia, 19. in qua via lux habitat, et tenebrarum quis locus sit: 20. Ut ducais unumquodque ad terminos suos, et intelligas semitas domus ejus. 21. Sciebas tunc quod nasciturus esses? et numerum dierum tuorum noveras? 22. Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? 23. Quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugne et belli? 24. Per quam viam spargitur lux: dividitur æstus super terram? 25. Quis dedit vehementissimo imbri cursum, et viam sonantis tonitruu, 26. ut plueret super terram absque homine in deserto, ut nullus mortalium commoratur, 27. ut impleret inviam et desolatam, et produceret herbas virentes? 28. Quis est pluvia pater? vel quis genuit stillas roris? 29. De ejus utero egressa est glacies? et gelu de cœlo quis genuit? 30. In similitudinem lapidis aquæ durantur, et superficies abissi constringitur. 31. Numquid conjungere valebis micantes stellas pleiadas, aut gyrum arcturi poteris dissipare? 32. Numquid producis luciferum in tempore suo, et vesperum super filios terræ consurgere facis? 33. Numquid nosti ordinem cœli, et ponas rationem ejus in terra? 34. Numquid elevabis in nebula vocem tuam, et impetus aquarum operiet te? 35. Numquid mittes fulgura, et ibunt, et revertentia dicent tibi: Adsumus? 36. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam? 37. Quis enarrabit cœlorum rationem, et concentum cœli quis dormire faciet? 38. Quando fundebatur pulvis in terra, et glebæ compingebantur? 39. Numquid capies lænæ prædam, et animam catulorum ejus implebis, 40. quando cubant in antris, et in specubus insidiantur? 41. Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos?

1. RESPONDENS AUTEM DOMINUS JOB DE TURBINE Eliu in turbine, sicut et Hieronymus in libro de translatione et dicit; — Septuaginta vertunt, μετά δι τῆ πρώου αἰῶνος, postquam autem cessavit Eliu loqui, dicitur De-